

lyett a közös nemzeti és keresztyén érdekek védelmére és szolgálatára való összefogás a legfőbb feladat. Ha ez a szellem hatja át egyházainkat, akkor ez érvényesülni fog a felekezeti iskolákban is. Az ilyen felekezeti iskoláért minden áldozatot meg kell hozni s joggal követelhető számára az államtól is anyagi támogatás. Iskolaügyünk jobban állhatna és a köz javára még többet érhetne, ha az állam az anyagi támogatás fejében nem kötné meg annyira egyházaink kezét.

4. sz. *Szathmáry Lajos*: *A protestáns nevelési eszmény és középiskolánk.* Minden kornak megvan a maga emberi eszményképe, amelyet megvalósítani igyekeznek. Ez a közeszmény egyben nevelési eszmény is. A cikk a reformáció élet- és nevelési eszményét igyekszik meghatározni és ezt három dologban látja: 1. egyedi gondolkodás, 2. Istennel való személyes kapcsolat keresése, 3. megkööttség helyett örök változás, újjáalakulás.

A következőkben a mai kor eszményeit vizsgálva a kettő közötti ellentétek megoldását keresi. A közeszményeket mindig a vezető társadalmi rétegek határozzák meg. Korunkban azonban föllázadt a tömeg, kezébe vette sorsa irányítását s önmagában állapítja meg életeszmenyét. Az eszmény: a tömegember, a tömeggárda, a dömpingolvasmány, a felvonulások, a szavalókórus és a társasutazás. A cikk példákkal bizonyítja, hogy ettől az áramlattól az iskola sem maradt mentes és a protestáns iskolákban is elhalványultak a reformáció nevelési eszményeinek ősi tartalmi elemei. Ma már azonban nyilvánvaló, hogy ez a mechanisztikus tömegéleteszmény is a csőd szélére került. Történelmi szükség a megszűnése s jönnie kell helyette másnak, ami felváltja, ez pedig a reformáció folytatása, élet- és nevelési eszményeinek kiteljesítése. Legelőször az ideáltalan tömegember uralmát kell likvidálni s helyébe az egység eszméjének kell kerülnie, mert az individualizmus olyan értéke a reformációnak, amely egyedül nemesítheti meg a kollektív tömeget. A nevelés eszménye éppen ezért a személyiség-pedagógája kell, hogy legyen.

6. sz. *Sólyom Jenő*: *Az iskolaügy az állam és az egyház viszonyában.* A kérdést vizsgálva a cikk kifejti, hogy sem az államnak, sem az egyháznak nem lényeges feladata iskolák fenntartása. Az iskola elsősorban a szülők hivatáskörébe tartozik. Fokozatos történelmi fejlődés eredménye, hogy az egyház és az állam iskolákat tartanak fenn. Addig nincs baj az iskolaügy körül, amíg az egyházi iskola úgy nevel, hogy a nemzet javát is nézi és amíg az állami iskola szabadságot ad az igehirdetőknek, hogy beleneveljék az ifjúságot a gyülekezetbe. A súrlódás akkor kezdődik, amikor egyik vagy másik fél, esetleg mindkettő elégedetlen a másik munkájával, holott a sérelmezés és panasz joga elsősorban a szülőké.

A magyarországi protestáns iskolák fenntartása tekintetében arra az álláspontra kell helyezkedni, hogy maradjanak fenn, mert a reformáció örökségeképpen olyan munkát végezhetnek, amelyet náluk jobban más iskola nem tehet meg. De ezt csak akkor tehetik, ha az igehirdetők mellett a szülők is tudják és megteszik kötelességüket az egyházzal szemben.

Sárik Elek.

Kasvatusopillinen Aikakauskirja. (Neveléstani folyóirat.) 1939. LXXVI. évf.

1—2. sz.

1. sz. *Hollo J. A.*: *Az iskolareformról.* A finn kormány tervbevett iskola-reformjával kapcsolatban a szerző elvi szempontból tárgyalja az újítások kérdését. Rámutat arra, hogy az iskola, csöndben és észrevétlenül, állandóan reformálódik

részben külső körülmények (iskolaépületek, taneszközök, tananyag korszerűsítése, közigazgatási intézkedések) módosulása, részben belső viszonylatok (tananyag és tanító, tananyag és tanítvány, tanár és növendék viszonya, tanító- és tanárképzés emelkedő színvonala) fokozatos fejlődése útján. A szó tulajdonképpen értelmében azonban iskolareformon nagyjelentőségű külső és belső újítások egyidejű megvalósításának kísérletét értjük, természetesen mindig történelmi alapon. A készülő reform egységes szervezetben akarja összefoglalni a nép-, közép- és felsőoktatás egymásra épülő fokozatait. *Népnevelés* a kor jelszava, első sorban tehát az a fontos, hogy a népiskola a népnevelés követelménycineket feleljen meg. Minden egyéb szempont (előkészítés a középiskolára) csak mellékes lehet, tehát minden olyan újítás elhárítandó, mely ezt az iskolafajt eszményi céljának — hogy valóban a *nép iskolája* legyen — elérésében akadályozhatná. A közép- és főiskolák egymáshoz való viszonyát is szabályozni kívánja a reformtervezet, melynek főerőssége, hogy nem u. n. egységes iskolát, hanem egységes iskolarendszert igyekszik megvalósítani: Igen fontos az újítások megvalósítási módjának kérdése, mely sokoldalú megvilágítást és tüzetes megvitatást igényel.

Varonen G. Arne: A formális nevelésről. Az iskolai nevelés főadata a kor követelményeinek megfelelő egyéniség kialakítása. Ismételt hangzotatott vélemény, hogy az ember értelme nem fejleszthető s természete nem alakítható. Másrészt sok tekintélyes kutató fölfogása szerint nagy eredmények érhetők el általa, hogy fejlesztjük a gondolat általános formáinak használatát. Az összehasonlító lélektan, örök-léstan, karakterológia és tipológia megállapításai szerint különböző embertípusok vannak, kiknek igen nehéz megérteniök egymást és egymás fejlődését is. Jaensch kimutatta, hogy a nővér ember fejlődése közben egyik típusból a másikba jut. A legfontosabb változások, valamint a típusok megállapodása iskolás korban történik. A gyermekkor különböző szakaszaiban tehát különböző típusok jellegzetes vonásai uralkodnak. Ha már most a nevelési eszménynek megfelelő vonásokat erősítjük, a gyermek fejlődését természetesen elhatározólag befolyásoljuk. Lehetséges, hogy az értelem nem, de használati lehetőségei mindenesetre növekednek a középiskolában. Az értelemnek (mely megkülönböztetendő az emlékezettől) ezt a használatát nevezzük *gondolkodásnak*. Ennek három fokozata van: 1. a helyes eset kiválasztása; 2. föltételeken alapuló következtetés; 3. alkotó gondolkodás, mely föltételeit is maga teremti meg. A szabályszerű gondolkodást fejlesztik a nyelvek és a matematika, az alkotó gondolkodást pl. az irodalom és történelem, melyek a képzeletvilágot is nagy mértékben gazdagítják. Nem elég azonban a passzív élmény, aktív, cselekvő megélés is szükséges. Az értelem fejlesztésének célja az embert képessé tenni arra, hogy a dolgok velejéig hatoljon s ezáltal cselekedeteihez megbízható alapot és irányítást szerezzen. Azaz tulajdonképpen magasrendű etikai érték megvalósításáról van szó. Az értelem fejlesztése lehetetlen látszik, de kapcsolatosan sok szempontot kell figyelembe venni.

2. sz. Az egész füzetet (138 l.) azoknak az írásbeli föladatoknak közlésére szentelte a Kasvatusopillinen Aikakauskirja, melyeket Norvégia, Svédország, Dánia és Finnország középiskolát végzett ifjúságának az 1938. évi egyetemi fölvételi vizsgákon meg kellett oldania.

Dr. Kispál Magdolna.